

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Samuelis De Cocceji, Henr. Fil. Sacræ Regiæ Majestatis
Borussicæ Magni Cancellarii, A Consiliis Sanctioribus
Status Et Rei Bellicæ, Ordinis Nigræ Aquilæ Equitis Etc.
Jus Civile Controversum Ubi ...**

Opus Ad Illustrationem Compendii Lauterbachiani ...

Cocceji, Samuel von

Lipsiæ, 1766

LIB. I. TIT. II. De Orig. Juris.

urn:nbn:de:gbv:45:1-9044

DE ORIG. JURIS.

Qv. I. *An fuerit lex regia, Et an per eam summa potestas Augusto delata sit?*

Laut. p. 7. verb. Lex Regia. **R**ESP. Tria hic examinanda veniunt: (1) An unquam Lex aliqua lata sit, per quam populus Romanus Imperium in Augustum contulerit. (2) An imperium illud jure proprio an vero saltem quoad præcipuam administrationis partem in Augustum ejusque successores collatum fuerit. (3) An statim ab initio decretum illud populi & Senatus dictum sit LEX REGIA.

PRIMO igitur certum est, summum imperium Decreto populi & Senatus Augusto delatum esse. Idque *Dion. L. 52. fol. m. 532.* nos docet. *Hoc anno (scil. U. C. 725.) vere iterum penes unum hominem summa totius reipublicae esse cepit:* Nam victo Antonio, ipse Imperator declaratus fuit, quo nomine Summa imperii demonstrabatur, quod, patri quoque ejus Julio Et filiis erat decretum. *Dion. L. 53. f. 565. junct. L. 43. fol. 267.* Unde cum simularet se regno cessurum, maximopere populus & Senatus eum precati sunt, ut solus Imperii summam gereret, & tandem argumentis eo compulerant, ut principatum solus obtineret. *Dion. L. 53. f. 574. Et f. 580.* Sed & licet administratio provinciarum & quidem ad decennium saltem divisa esset, nihilominus ait *Dion. d. f. 580. re ipsa Cæsarem unum in omnibus rebus plenum Imperium habuisse, quod Et pecuniam Et milites in sua haberet potestate:* Atque hinc pergit, continuatis decenniis per totam vitam imperium obtinuisse. *d. f. 589. Et omne populi Senatusque imperium ad Augustum rediisse. f. 581.*

Atque hactenus nihil singulare obtinuit Augustus, nam & Julius Cæsar victo Pompejo eodem modo ac eadem Autoritate idem imperium tenuit. *Nam ei quoque Imperatoris nomen non antiqua tantum pro consuetudine, quia id alii Et ipse quoque saepius ex bello reportaverant: neque ex ea ratione, quod ei merum Imperium absolutamque potestatem deferrent, Cæsari tribuerant, sed eo modo, quo nunciis, qui summum imperium obtinent, tunc primo Cæsari primum imposuerunt, tanquam ipsi proprium. Dion. L. 43. f. 266.* Ino & filios quoque ejus nepotesque ita nominari jusserant. *ibid.*

Id vero deum Augusto præ Cæsare concessum est, ut imperatores legibus soluti sint, quod nulli unquam Romano aperte Et in omnibus

bus

bus rebus concessum fuisse, docet *Dion. L. 53. f. 582.* Idque fraude eum Ao. U. C. 730, obtinuisse haud obscure innuit *Dion.* Augustus enim populo viritim centeneos denarios promisit, at cum negaret, se prius id impleturum, quam Senatus assensisset, *omni eum legum necessitate Senatus liberavit. L. 53. f. 591.* ubi observandum est, id non de legum necessitate in genere, sed de solennibus saltem legis, vel saltem in hoc actu speciali intelligendum esse, uti alibi probavimus: Hinc

SECUNDO dubium exoritur, An Imperium hoc delatum fuerit Augusto *jure proprio*, an *jure demum administrationis*: Ubi præmittendum est, Imperium non ex *potestate agendi* judicandum esse, sed ex *titulo*: Alibi enim diximus, plus aliquando posse administratorem, quam Regem; Cromwelius, sub titulo protectoris Reipublicæ omnia pro lubitu gessit, cum regum potestas per Parlamenta admodum restricta sit.

Dicimus igitur, summam Augusti saltem potestatem fuisse quoad administrationem, ita ut quæ populus per Senatum egit, ea nunc per Imperatorem administraret: Non vero ut ipsum jus imperii in unum Augustum transferre voluerit, uti id posteriores Imperatores postea interpretati sunt: Sane *ante* Decretum hoc, quo Imperatores legibus solvebantur, certum est, nudo officii jure imperatores præfuisse Imperio, quod vel exinde apparet, quia legibus reipublicæ suberant, neque contra leges a republica latas aliquid statuere poterant, unde speciali privilegio eos eximere oportebat. Certum est, Cæsarem imperium sub nominibus, quæ in forma populari reipublicæ multum valuerant, in se recepisse *Dion. L. 53. f. 587.* Unde Consul, Proconsul, Censor, Pontifex ex Decreto Senatus factus est. *f. 582.* & sub his proinde officii nominibus Imperium gessit. *f. 583.* Sed & *post* Decretum illud Augustum administrationem saltem reipublicæ habuisse, adeoque statum popularem fuisse, vel ex eo patet, quod Anno U. C. 731. Senatus novos honores Augusto decreverit, ut Tribunus plebis perpetuus esset. *Dion. L. 53. f. 594.* ubi simul addit, Augustum *in omni re cum Romanis tanquam liberis hominibus* egisse; atque notanter exemplum affert, ubi Tiridatis legatos suarum controversiarum causa Romam venientes, in Senatum introduxit, qui Augusto causæ cognitionem mandavit. *L. 53. f. 594.* Porro An. U. C. 732. Senatus Augustum Dictatorem perpetuum creare voluit, cui tamen summa vi resistit.

COCC. JUR. CONTR. P. I.

E

Dion.

Dion. L. 54. f. 596. Elapso decennio prorogavit Senatus Imperium in aliud decennium, *L. 54. f. 580.* quod decem exhinc annis repetitum legimus apud *Eund. L. 55. f. 631.* & tertio invitum gubernationem reipublicæ recepisse ait *Idem L. 56. f. 674.* Idem Augustus nomen Regis deprecatus est, Dominique appellationem exhorruit, quin edicto publico prohibuit, *Suet. in Aug. c. 52. & 53.* certissimo iudicio, Romanos non sub regno, sed liberos fuisse: Regnum enim opponitur libertati, seu statui populari.

Neque Tiberius, Successor Augusti, proprio jure Imperium sibi arrogavit: Nam a Senatu ad Imperium vocatus rogavit hunc, *ne in civitate tot illustribus viris subnixæ non ad unum omnia deferrent, plures facilius munia reipublicæ sociatis laboribus exsecuturos, & mox dixit, Se ut non toti reipubl. parem, ita quæcumque pars NB. sibi mandaretur, ejus tutelam susceperum.* Vid. *Tac. L. 1. Ann. pag. m. 9. Suet. in Tib. c. 28. qui c. 26. ait, Paulo minus quam privatum egisse.* Sed & idem Tiberius sub titulis officii, tanquam Consul & Tribunus, gessit imperium. *Dion. L. 53.* Nomen Imperatoris acceptare noluit. *Dion. L. 57. f. 690. Suet. Tiber. c. 28.* Centurionem, qui Agrippam necavit, rationem facti apud Senatum reddere jussit. *Tac. Annal. L. 1. p. m. 5.* cuncta per Consules incipiebat, tanquam veterem republica & ambiguus imperandi: Ne edictum quidem, quo Patres in Curiam vocabat, nisi Tribunicia potestatis præscriptione posuit sub Augusto acceptæ: *Tacit. d. f. 5.* Quamdiu vixit Germanicus, suo arbitrio nihil aut perpauca agebat, de rebus etiam minutissimis ad Senatum referebat: ferebat aliquando suæ sententiæ contraria decreta fieri, *Dion. L. 57. f. 695.* Neque Dominum se a libero homine, nec Imperatorem nisi a militibus vocari patiebatur, *d. f. 695. Suet. Tib. c. 27.* Patris patriæ nomen plane recusabat, *ibid.* solebat dicere, in civitate libera liberam linguam esse debere. *Suet. in Tib. c. 28.* bonum & salutarem Principem Senatui servire debere *ibid. c. 29.* In genere Senatui conservavit & Majestatem pristinam & potestatem, in omnibus causis magni & parvi momenti. *ibid. c. 30.* Quamquam mortuo Germanico plurimum immutatus sit & exitium Senatus juraverit. *Dion. L. 57. f. 700. seq. f. 724.*

Porro nec sub CALIGULA status mutatus fuit. Nam eo quoque tempore status vere popularis, & administratio saltem monarchica erat: Nam suffragia quoque, quæ Augustus abstulit populo, restituere voluit. *Suet. in Calig. c. 22.* Decreto Senatus irri-

tull

tum Tiberii testamentum declaratum & jus arbitriumque omnium rerum illi permissum fuit. *ibid. c. 14.* Nihil ad populum aut Senatuum rescriptit, nec Imperatoris nomen usurpavit. *Dion. L. 57. f. 736.* Etsi mox ita mores regios sumserit, ut parum abfuerit, quin speciem Principatus in Regni formam (per Regnum autem jus proprium intelligitur, eique opponitur libertas, seu status popularis) converteret. Adeo autem status illo tempore fuit popularis, ut cum Consules, ideo quod obliiti fuerant de natali suo edicere, abrogasset, rempublicam per triduum sine summa potestate fuisse dicat *Sueton Calig. c. 26.* hæc igitur non Caligulæ, qui Cæsar erat, sed Senatui, i. e. magistratui populi Romani tribuitur.

TER TIO igitur ex dictis apparet, Decretum illud, quo Imperatoribus arbitrium in omnia collatum est, & quo Augusto, ut legibus solutus sit, indultum fuit, non dictam fuisse LEGEM REGIAM, adeo enim voce Regis exhorrebant Romani, ut nec Romuli cognomen Augustus rogare ausus sit, quod sentiret hinc suspectum se affectati regni fieri. *Dion. L. 53. f. 581.* Unde nomen Regis, Dictatoris, Domini que nunquam sibi affluere voluere Cæsares, uti vidimus.

At cum tanto tempore summa illa reipublicæ penes Imperatores continuaret, Senatus autoritas, imprimis sub Imperatoribus violentia sua notis, Commodò nimirum, Caracalla, Macrino, Heliogabalo &c. eviuit, & officium, quod nomine reipublicæ gerebant, in jus proprium & regium mutarunt, ac Decreta Imperatoribus ac Augusto data ita interpretati sunt, quasi populus iis omne jus suum (quod tamen verum non erat) in Principem transferret, eoque jus regium concesserit: Atque in hunc sensum Decreta illa LEGEM REGIAM dixere: Unde mirum non est, Ulpianum, qui sub Alexandro Severo vixit, ad Legem hanc regiam provocare, *L. 1. ff. Const. princ. Conf. L. 1. §. 7. ff. vet. jur. encl.* ac audacter asserere, per eam omne jus populi in Principem translatum fuisse: nam & Dion Cassius, qui Ulpiano cœvus, ex more illius seculi, statuebat, Julio Cæsari Imperatoris nomen a Senatu datum esse, non quasi Duci exercitus, *sed Et eo modo, quo nunc iis, qui summum imperium obtinent, tunc primo Cæsari primum imposuerint, tanquam ipsi propriam.* Atque ex eodem seculi illius abusu refert per solum decretum in favorem Augusti latum, *ut legibus solutus esset,* & ea, quæ relata sunt, & reliqua etiam omnia agendi licentiam Imperatoribus datam, ait *Dion. d. f. 582.* ita ut vere cum plena

potestate perfecteque sui juris, legibusque solutus agere aut non agere omnia suo possit pro arbitrio. *d. l. f. 591.*

Certum ergo est, *Legem regiam*, qua Jus regium, seu jus propriae potestatis, in Imperatores collatum sit, non exiltere, sed sub posterioribus Imperatoribus, qui vi magis quam jure imperium tenebant, ex falsa interpretatione nomen Legis regiae ortum esse, quod vel exinde apparet, quia nec diadema hactenus, (insigne regium) in usu apud Romanos fuit, & primum ab Aureliano adhibitum est. *Vopisc. in Aurel.* Unde verum non est, quod *Gothofredus ad L. i. ff. Const. princ.* ait, fragmenta hujus legis regiae adhuc Romae superesse.

Neque OBSTAT, quod ipse Augustus se statum reipublicae mutasse, novaeque reipublicae fundamenta jecisse asserat, *Suet. in Aug. c. 28.* quod ex Historia constat, Imperatores omnia pro libitu egisse, quin promiscue in rempublicam saevisse: quod exemplis Tiberii, Caligulae, Neronis, Commodi, Domitiani &c. probatur:

Nam RESP. Augustum *administrationem*, non ipsum statum reipublicae mutasse, vidimus; nam cum antea plures rempublicam administrarent, summa ejus nunc penes unum fuit, nec alia ab initio mens populi fuit, quam quod primae partes in republica salva summa potestate populi Augusto delatae fuerint, qui, uti dictum jam est, Imperium exercuit non proprio, sed Consulari, Tribunitio ac Pontificio jure, qui tituli officiorum erant. Quod vero Imperatores abusi sint sua potestate, inde non sequitur, jus proprium ipsis competiisse, non magis quam tutoribus, qui res pupilli male administrant: sed eo magis culpandi, quod re aliena, cujus administratio saltem ipsis commissa erat, abusi fuerint: Unde etiam aliquando Senatus de ejusmodi Imperatorum actis cognovit, sane legimus, contra Neronem mortuum Senatum decrevisse. *Suet. in Ner. c. 49.*

OBSTAT porro, quod *Dion. L. 53.* Imperatores *omni regia potestate praeditos* dixerit, & de populo, fieri non posse, quin Romani in regno sint. *Add. pr. Libr. 52.* Romani iterum exacte regno subiecti esse coeperunt, licet detrectent regis nominis invidiam, hinc *αὐταρχίαν* eorum imperium vocat: *Idem Libro 60.* *Decreverunt Claudio summam potestatem.* Senatus declaravit, Augustum habere liberum jus & sui & ipsius legem. Expressius eodem Scto jus datum Augusto scribit *facere quaecunque vellet, nec quod nollet, ad hoc teneretur, & quod liberi ab omni necessaria lege &c.* *Vid. Huber. Praelect. 1. 4.*

Beckelm.

Bœckelm. ad tit. de Leg. ff. pag. 28. Stru. Ex. 2. th. 24. ibique evol. Salmastius ait intelligi demum leges civiles, alii intelligi vim coactivam. Rectius dicimus, Dionem juxta principia sui seculi, ubi Cæsares Usurpatione summum imperium absolute, & jure proprio tenebant, legem illam, quo Augusto aliisque imperium concessum erat, interpretatum esse; Eo enim tempore, ubi 200. & ultra annis Cæsares vi omnia obtinuerunt, sacrilegium fuisset, de jure proprio Cæsarium dubitare: Adeoque ex Dione nulla ratione probari potest, 200. ante annis omne jus populi in Principem translatum esse.

Qv. II. *Qualem Responso Jctorum hodie habeant auctoritatem?*

RESP. Probabilem tantum, non plenam, quia Jcti hodie non *Laut. p. 7. verb. Similiter Jctorum.* constituunt jus, sed secundum jus constitutum pronunciant: hinc cautum est in *R. J. Nov. §. 96.* ne in Camera consilia jurisperitorum sive in referendo, sive in suffragiis pro norma habeantur. Non tamen omni carent effectu, nam (1) reddunt judicem securum, ita ut non teneatur pœna male judicantium, *Dn. Stryk. Uf. Mod. §. 9. h. Phil. Uf. Pr. Inst. Lib. 1. Eccl. 23. & 24.* (2) Litigantes, consilium (vel facultatis, vel duorum Doctorum, vel unius excellentis & religiosi, *Stryk. h. t. §. 10. Gail. 1. O. 152. n. 6. Prukman. V. 2. c. 18. n. 157.*) pro se habentes, non habentur pro temere litigantibus, nec in expensas condemnari possunt. *Berl. part. 1. concl. 78. n. 25. & 31.* Quod tamen fallit, si per falla narrata Responsum obtentum sit.

Aliquando tamen hodieque Responso hæc plenam juris auctoritatem habent; uti (1) si ad integra acta consensu partium petatum sit responsum, tunc enim partes obligantur tanquam ex compromisso. *Dn. Stryk. d. l. §. 7.* (2) Si lege disponitur, ut in causis dubiis judicium Jctorum requiratur; ut in *Ord. Crim. art. 91. 104. 128. & art. 136. Stryk. d. l. vel* (3) Si transmissio actorum in judicio recepta est, ut in Pomerania, Saxonia &c. *Bocer. class. 6. Disput. 3. th. 6. Phil. U. Pr. L. 1. Eccl. 24. num. 71.* His omnibus casibus adeo judex huic Jctorum sententiæ adstringitur, ut si dubia sit, nec interpretari illam possit, sed ab iisdem Jctis declarationem petere debeat. *Dn. Stryk. d. §. 7.*

LEGIBUS SENATUSCONS. ET LONG. CONS.

Qv. I. *An Æquitas sit distincta a Jure scripto?*

*Lant. p. 8.
verb. Scri-
ptum &c.*

Æquitas non est distincta a Jure, sive scripto, sive consuetudinario. Nam illa vel verbis legis, ipsique scripto juri inest, & erit æquitas scripta: vel ex ratione & æquitate naturali contra legem inferitur, & tunc erit æquitas non scripta. Quæ tamen si scripto confirmatur, incipit esse pars juris scripti. *Vid. d. L. 1. pr. de Min. L. 1. pr. de Const. pec. &c. Junct. §. 3. & 7. de J. N. G. & C.*

Origo autem differentiæ inter æquitatem & jus scriptum Reipublicæ & statui Populari tribui debet: Ibi enim acceptis Legibus 12. tabb. mox animadversum est, has leges scriptas nec sufficere decidendis causis, nec in omnibus genuinis juris & æquitatis fontibus convenire. Hinc ergo Jcti & prudentes ejus interpretationem susceperunt, quorum opinioniones & sententiæ, ex ratione & æquitate naturali desumptæ, usu atque moribus juris auctoritatem obtinuerunt: Quin adeo prælate sunt juri scripto, ut nec Judici ab eis recedere licuerit: & hoc jus demum specialiter Jus Civile dictum est, *d. l. 2. §. 4. 5. 12. & f. de Orig. Jur. §. 9. de J. N. G. & C.* Unde mores & Jus Civile promiscue sumuntur. *l. f. C. Inoff. donat. & infr. tit. de donat. Angebatur postea jus scriptum ex Legibus populi, Senatus Consultis §. 5. Inst. J. N. G. & C. & plebiscitis. §. 4. eod.* Sed, & si hic quoque aliquid, quod per plures consequentias inde inferebatur, durius videbatur, æquitate illud temperari poterat. Atque hæc æquitas scripto seu stricto juri itidem opposita, eique prælata fuit: Hinc jam est, quod Prætores secuti æquitatem naturalem contra Jus Civile plurima constituerint. *arg. L. 1. pr. d. Min. L. 1. pr. de Const. pec. &c.* Quin usu contrario sæpius rigor ille mutatus fuit, ut in *L. 7. §. 5. in f. A. R. D.*

Sed in statu Regio, & succedentibus Imperatoribus, qui proprias constitutiones dederunt, & jus prætorium perpetuum fecerunt, illa facultas de æquitate juris judicandi ad solos Imperatores pertinuit, *per text. express. in L. 1. C. de LL. & ita Paulus ait: quod, quoties æquitate desiderii naturalis ratio aut dubitatio juris*
mora-

